

OVER FACT FREE ZAKEN ROND EN DE ERFENIS VAN OBAMA

Jan van Oudheusden en de Amerikaanse presidentsverkiezingen

Jan van Oudheusden was jarenlang hoofdredacteur van *Kleio* en gaf les aan het Dr. Mollercollege in Waalwijk. Daarnaast schreef hij verschillende delen van de historische 'notendop'-reeks. In het zicht van de Amerikaanse presidentsverkiezingen verscheen onlangs een geactualiseerde editie van *Amerika. Een kleine geschiedenis*.

Daan Schuijt is redacteur van *Kleio*.

Rechts: Jan van Oudheusden. Onder: Duizenden belangstellenden zijn bijeen voor een vergadering van het *America First Committee* in Chicago. Belangrijkste supporter was de beroemde piloot Charles Lindbergh.

Van Oudheusden: '2016 is tot nu toe een druk schrijfsjaar. Van drie "kleine geschiedenissen" verschijnen er nieuwe uitgaves. Die over Amerika, het Midden-Oosten en over de Wereldgeschiedenis (zie kader, red.). Maar ik heb ook een bijzonder project met mijn vader gedaan. Hij is van 1916, werd dit jaar honderd en is nog altijd goed van lijf en leden. Hij is een geboren en getogen Waalwijker en heeft het grootste deel van de twintigste eeuw bewust meegemaakt. Ik heb hem begeleid bij het maken van een boek over zijn leven. Van zijn vader moest hij op zijn veertiende gaan werken, precies in de crisistijd en kort daarna tijdens de oorlog. Hij is opgeklommen en heeft zestig jaar als journalist voor het *Brabants Dagblad* gewerkt. Ik heb hem voor het boek meerdere keren geïnterviewd en meegeholpen met de opmaak en dergelijke. Het werd hier in Waalwijk een groot succes.'

FACT FREE

De nieuwste druk van *Amerika. Een kleine geschiedenis* is bijgewerkt tot en met de voorverkiezingen van de presidentsverkiezingen van dit jaar. Van Oudheusden volgt de campagne op de voet. 'Het is natuurlijk een zeer opmerkelijke campagne. Ik vind de felheid, de hardheid ongekend. In dit opzicht

is deze niet met andere campagnes te vergelijken. Ik denk dat de Tea Party daar toch veel mee te maken heeft. Zij begonnen destijds met kwalificaties als "Obama is een kannibaal, hij hoort thuis in Afrika" en verspreidden het gerucht dat Obama opdracht had gegeven *death panels* te formeren om euthanasie te plegen op zeer oude bejaarden. Obama was daarmee een Hitler of Stalin. Dat *fact free* rondbazuinen van allerlei zaken, dat is natuurlijk wat Trump ook doet. De snelheid en het bereik die de social media hebben, maken dat dit soort praatjes een eigen leven gaan leiden.

Een van de kenmerken van het zogenaamde Trumpisme is dat de media slechts een beperkte waarheid weergeven. Networks als NBC en CNN – dat zijn oostkustintellectuelen. Niet voor niets heeft Trump Steve Bannon gekozen als zijn ultraconservatieve en zeer rechtse assistent. Bannon was topman bij Breitbart News dat in 2007 werd opgericht en door critici als seksistisch, racistisch en xenofob wordt weggezet. Volgens dit soort networks bestaat er ook een andere werkelijkheid, zoals die voor de arbeiders in het zuiden en noorden. Die worden vergeten als het over globalisering gaat. Die groep wil een protectionistische, nationalistische leider.

BAZUINEN

Denk hierbij aan de roman *Het complot tegen Amerika* van Philip Roth uit 2004. Voormalig vliegpionier Charles Lindbergh wint daarin de verkiezingen in 1940 van Roosevelt. Nu is Lindbergh in werkelijkheid nooit presidentskandidaat geweest, maar hij was eind jaren dertig wel de *spokesman* van het America First Committee. Die organisatie hing heel erg aan de Monroe-doctrine uit de negentiende eeuw. Lindbergh stond een neutraliteitspact met Duitsland voor, in plaats van steun aan de geallieerden. Zijn toespraken waren zeer nationalistisch, antisemitisch en anticommu-nistisch van toon.

Trump's uitspraken maken hem – zeker met Clinton als tegenstander – erg geliefd in extreemrechtse kringen. David Duke, de voormalig *imperial wizard* van de Ku Klux Klan, vergeleek Trump met Hitler naar aanleiding van zijn plannen moslims te deporteren en die muur langs de grens met Mexico te bouwen. Het was als een compliment bedoeld. Overigens lijken alle bronnen er toch wel op te wijzen dat de vader van Trump, Fred Trump, lid van de Ku Klux Klan is geweest. In de jaren twintig en dertig bouwde hij sociale woningbouw in onder meer Brooklyn en weigerde principieel aan zwarten te verhuren.'

BUITENSTAANDER

'Trump heeft het stelselmatig over *crooked* Hil-lary. Maar toen hij voor de derde keer trouwde, in 2005, waren de Clintons eregast op de bruiloft. Zij

komen uit dezelfde New Yorkse *upper class circles*. Trump heeft het ook geprobeerd bij de Democra-tische Partij, maar kwam er niet binnen. Ook bij Ross Perot lukte het niet. Pas sinds 2012 afficheert hij zich als Republikein. Als buitenstaander kun je hem wel vergelijken met George Wallace en Theo-dore Roosevelt.

In 1968 stelde de afvallige Democraat George Wal-lace zich namens de American Independent Party kandidaat voor het presidentschap. Hij was de gouverneur van Alabama en was sterk voorstander van de rassensegregatie in het Zuiden, ook legde hij veel nadruk op *law and order*. Het Democratische establishment wilde echter niets van hem weten en daarom splitste hij zich af. Zijn aanhang had hij vooral onder blanke mannen in de landelijke, ►

Boven: Donald Trump met zijn vader Fred bij de Wollman Rink ijsbaan in Central Park. Deze ijsbaan is met geld van Donald Trump opgeknapt. Nu prijkt groot zijn naam op de muur. Onder: De Clintons waren in 2005 te gast op de bruiloft van Donald en Melania Trump.

Boven: Presidentskandidaat Bernie Sanders tijdens een bijeenkomst in Phoenix, Arizona. Foto: Gage Skidmore. Rechtsonder: Clinton is niet de eerste vrouw die meedoet aan de Amerikaanse presidentsverkiezingen. Sarah Palin en Geraldine Ferraro waren eerder al *running mates*. Palin van de Republikein John McCain in 2008, Ferraro van de Democratische kandidaat in 1984, Walter Mondale.

zuidelijke staten en in de industriesteden in het noorden. Hoewel niemand er echt van uitging dat hij president zou worden, was de kans reëel dat hij als *power broker* concessies van de Democratische kandidaat los kon krijgen.

Ook met Theodore Roosevelt zijn er gelijkenissen. Evenals Trump afkomstig uit een rijke familie, als oorlogsheld inspelend op nationalistische gevoelens en relatief onafhankelijk van de Republikeinse partijtop. In 1901 werd hij nogal plots president na de moord op William McKinley. Na zijn tweede termijn nam hij afstand en in 1912 wilde hij zich opnieuw kandidaat stellen voor de Republikeinen. Zij kozen echter voor zittend president Taft. Roosevelt richtte daarop zijn eigen partij op en werd daarmee prompt tweede achter de Democraat Wilson.'

GRAAIERS VAN WALL STREET

'Dat Sanders zo lang tegenwicht aan Clinton zou bieden, had niemand gedacht. Hij begon de voorverkiezingen door zich voor socialistisch Democraat uit te geven. Meestal is het wel over als je jezelf in de Amerikaanse politiek als socialist presenteert, maar zijn tirades tegen de graaiers van Wall Street vielen in goede aarde. Hij sprak oud-Occupy'ers aan, maar ook blanke arbeiders die zich niet vertegenwoordigd voelden. Sanders is geen volbloed Democraat, in die zin dat hij als onafhankelijke senator voor de staat Vermont in de senaat kwam en meestal met de Democraten mee stemde. Ook was hij fel gekant tegen de Irak-oorlog. Je zou zijn opkomst kunnen vergelijken met die van Eugene McCarthy in 1968. Dat was een wat oudere Democratische senator die weigerde president Johnson te steunen in voortzetting van de Vietnamoorlog. Hij was vastbesloten Johnson bij de voorverkiezingen in de staat New

Hampshire te verslaan, wat hem daar bijna lukte. McCarthy werd met zijn kritiek op het Vietnambeleid van zijn president zeer populair bij studenten – men sprak van een "kinderkruistocht" – en mede hierdoor besloot Johnson zich niet meer verkiesbaar te stellen.'

RASPOLITICA

'Clinton is pas de derde vrouwelijke presidentskandidaat. In 2008 was Sarah Palin *running mate* van John McCain, maar die twee maakten nauwelijks kans tegen Obama. In 1984 koos Walter Mondale voor Geraldine Ferraro als zijn vicepresident. Dat gaf de campagne van Mondale wel een flinke boost, maar uiteindelijk werd Reagan herkozen. Dat was met het bekende spotje *It's morning again in America*. Reagan stond natuurlijk niet bekend als een enorme dossiervreter, maar voelde als geen ander aan wat zijn kiezers wilden horen. Toen er in 1981 een aanslag op zijn leven gepleegd werd, was hij vanaf de brancard alweer grappjes aan het maken met de ambulancebroeders. In dat opzicht lijkt hij meer op de authentieke Trump dan op de raspolitica Clinton.

Eleanor Roosevelt is het grote voorbeeld voor Clinton. Vanwege de handicap en geringe mobiliteit van haar man, moest zij als *first lady* veel vaker dan haar voorgangers aanwezig zijn bij plechtigheden. Feitelijk vulden zij gezamenlijk het presidentschap in. Eleanor had veel contact met vertegenwoordigers van de zwarte gemeenschap en reisde dus het hele land door. Ook via haar functie later bij de Verenigde Naties behield zij veel invloed.'

DON'T DO STUPID SHIT!

'Wellicht is de vergelijking tussen de VS in 2016 en Nederland in 2002 wel een goede. Pim Fortuyn betrad als buitenstaander het politieke veld. Eigenlijk ging het op dat moment economisch goed, maar

als geen ander wist hij het gevoel van ongenoegen dat bij veel mensen leefde te benoemen. Met zijn uitingen over de islam als achterlijke cultuur vloog hij uit de bocht. Hoewel Trump nog van een andere orde is, zijn er wel degelijk gelijkenissen.

Je hebt van die ranglijstjes met presidenten. Lincoln, Washington en Franklin Roosevelt eindigen dan stevast als beste drie. Hoe hoog Obama zal eindigen, kun je eigenlijk pas over een tiental jaar zeggen, maar als ik een gokje mag wagen, denk ik dat hij ergens tussen de tiende en vijftiende plek uitkomt. Veel van wat hij bij zijn aantreden beloofde, heeft hij waargemaakt met als belangrijkste onderdelen de uitschakeling van Bin Laden en de verwezenlijking van Obamacare. In zijn buitenlandbeleid zet hij zich duidelijk af tegen zijn voorganger. Wel wordt hem terughoudendheid verweten als het gaat om ingrijpen in de brandhaarden in het Midden-Oosten, maar de les die Amerika uit de oorlogen tegen Irak en Afghanistan heeft geleerd is naar Obama's eigen zeggen: *Don't do stupid shit!* In plaats daarvan zet hij in op goede relaties met China en Rusland en wereldhandelsverdragen zoals TTIP. Volgens Obama is niet IS de grootste bedreiging voor de VS, maar de opwarming van de aarde.' ■

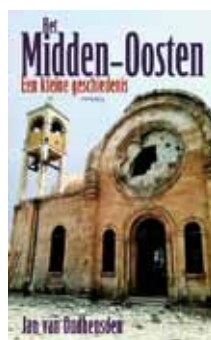
AMERIKA. EEN KLEINE GESCHIEDENIS. Jan van Oudheusden (Amsterdam 2016), 232 blz., € 12,50

AMERIKA. EEN KLEINE GESCHIEDENIS

In *Amerika. Een kleine geschiedenis* gaat Van Oudheusden onder meer in op een algemene verklaring voor het feit dat de Amerikaanse kiezers zo op drift zijn geraakt. Een fragment:

'Het land was hersteld, maar veel banen bleken te zijn verdwenen. De kloof tussen rijk en arm was groter geworden; het minimumloon was nauwelijks verhoogd; arme buurten van grote steden verkrotten; de infrastructuur was op veel plekken belabberd en het openbare vervoer haperde. Voor veel conservatieve Amerikanen was ook het moeilijk te accepteren dat homo's nu meer rechten hadden, dat illegalen ongestraft in het land verbleven en dat de regering het wapenbezit aan banden wilde leggen.

Onderzoek van Pew Research wees uit dat 75 procent van de aanhangers van de Republikeinse kandidaat Donald Trump het leven slechter vond dan voorheen. Onder hen bevonden zich veel zogeheten *middle American radicals*: niet rijk en niet arm. Zij voelden zich bedreigd door de bovenlaag én de onderlaag van de samenleving: door Wall Street én door immigranten en armen die van de steun leefden. Deze middenklassers ergerden zich aan het oprukken van het Spaans naast het Engels. Ze waren pessimistisch over de kansen van hun kinderen. De kiezersgroep was niet noodzakelijk diepchristelijk om toch te treuren om verloren gegane waarden en idealen. Populistische politici voedden hun onbehagen en hamerden op twee punten: bestrijd immigratie en verdedig voorzieningen in zorg, onderwijs en sociale zekerheid. Daarnaast klaagden zij de corruptie van de gevestigde partijen aan, de graaicultuur in de leiding van grote bedrijven en de politiek correcte nieuwsvoorziening door de traditionele media. Over ras en armoede dachten *middle American radicals* in conservatieve kaders, maar ze waren wel voor goede pensioenen, verzekeringen en een sterk leiderschap. Naar schatting vormde deze categorie ongeveer een derde van de Republikeinse kiezers en 20 procent van het gehele electoraat.' (Jan van Oudheusden, *Amerika. Een kleine geschiedenis*, p. 201-203.)

Sinds de zomer zijn er in de Kleine geschiedenisreeks drie geactualiseerde titels van Jan van Oudheusden verschenen:

- *Amerika. Een kleine geschiedenis.* De voorlaatste druk verscheen aan de vooravond van de verkiezingen van 2012. Het is aangevuld met een hoofdstuk over de hervormingen en polarisatie tijdens Obama's tweede termijn.
- *Het Midden-Oosten. Een kleine geschiedenis.* Deze uitgave is bijgewerkt tot en met de ontwikkelingen sinds de Arabische Lente met een hoofdstuk over de Syrische oorlog en Islamitische Staat. Daarnaast is er aandacht voor de opkomst van de Golfstaten zoals de Verenigde Arabische Emiraten, Bahrein en Qatar.
- *De wereld. Een kleine geschiedenis.* Hierin bespreekt Van Oudheusden de belangrijkste historische ontwikkelingen per continent. Alle hoofdstukken zijn aangevuld en geüpdatet. Ook de coup van 2016 in Turkije staat erin.